

Не менш важливим завданням професійної освіти є здійснення національно-патріотичного виховання майбутніх дільничних офіцерів поліції. Національно-патріотичне виховання спрямоване на формування високої патріотичної свідомості, любові до держави, нації, постійної готовності захищати свою країну.

Формування професійно значущих якостей особистості майбутнього дільничного офіцера поліції та його психологічної стійкості повинно здійснюватися при професійній підготовці. Це занотовано у освітньо-кваліфікаційних характеристиках і проєктах стандартів юридичної освіти. Відповідно до зазначених документів та стандартів вищої юридичної освіти у цілому, психолого-педагогічний компонент повинен знаходити відображення у робочих програмах вищих навчальних закладів, які готують спеціалістів юридичного профілю.

Список бібліографічних посилань

1. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; гол. ред. В. Г. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2008. С. 144–145.
2. Бисерова Г. К. Педагогические условия формирования основ субъектной идентичности будущего сотрудника ОВД. Елабуга : Изд-во ЕИ КФУ, 2015. 152 с.
3. Ануфрієв М. І. Службова підготовка працівників в ОВС : навч.-метод. посіб. Київ : РВВ МВС України, 2003. 440 с.

Отримано 07.03.2018

УДК 159.92

Катерина Ігорівна МАРАВСЬКА,

аспірант кафедри педагогіки та психології факультету № 3

(підрозділів поліції превентивної діяльності)

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-7103-4350>

ДО ПРОБЛЕМИ НЕНОРМАТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ КУРСАНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ МВС УКРАЇНИ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ

Досліджено питання ненормативної поведінки курсантів вищих навчальних закладів МВС України зі специфічними умовами навчання. Проаналізовано нормативно-правову документацію, яка регламентує процес підготовки курсантів у Харківському національному університеті внутрішніх справ. Визначено конкретні прояви ненормативної поведінки курсантів та проведено аналіз статистично-звітної інформації стосовно таких проявів.

Сучасні умови розвитку українського суспільства, шлях України до євроінтеграції, суспільна думка та події, які трапились останнім часом в державі, зумовили необхідність формування нового органу для здійснення правоохоронної функції, протидії злочинності та підтримання публічної безпеки і порядку. Так, у 2015 році почав роботу новий орган виконавчої влади – поліція, завданням якої є охорона прав і свобод людей, забезпечення публічної безпеки і порядку; охорона інтересів суспільства і держави, а також протидія злочинності. Для

забезпечення цих вимог поліцейські мають поводитися нормативно, тобто мати таку поведінку, яка б відповідала суспільним, моральним та професійним нормам.

Проблемі оцінки поведінки людини присвячено широке коло наукових праць видатних вітчизняних та американських авторів: Л.М. Балабанової, О.М. Бандурки, Р. Берона, С.П. Бочарової, С.О. Гарькавія, Я.І. Гилинського, Е. Дюркгейма, О.В. Землянської, О.В. Змановської, Ю.О. Клейберга, В.М. Кудрявцева, В.Д. Менделевича, Р.К. Мертон, Д. Річардсона та ін. у різних галузях наук: психіатрії, психології, соціології, педагогіці, кримінології тощо. Це призвело до існування певного термінологічного перевантаження і плутанини щодо визначення поведінки людини у континуумах «девіантності», «нормативності», «асоціальності» тощо.

Наша задача полягає у вивченні нормативності поведінки курсанта вишу МВС як міри її відповідності конкретним нормам оточення, в якому вона знаходиться (соціальним, професійним, етичним, моральним тощо).

Поведінка курсантів вишів МВС, як майбутніх професіоналів, додатково регламентується не тільки соціальними нормами, а й низкою інших: нормативно-правовими, дисциплінарними, нормами професійної етики тощо. Ці норми конкретизовані у відомчих вимогах, які відображені в наказах, інструкціях та положеннях.

Нормативно вважається поведінка курсантів ВНЗ МВС України, яка відповідає нормативним вимогам [1, с. 2–11].

Для вивчення проявів ненормативної поведінки курсантів Харківського національного університету внутрішніх справ у період з 2014 по 2017 рік було проведено дослідження, яке складалося з двох етапів.

На першому етапі було вивчено та проаналізовано нормативно-правову документацію, яка регламентує процес підготовки курсантів у Харківському національному університеті внутрішніх справ [1, с. 3–11].

На другому етапі дослідження проведено аналіз статистично-звітної інформації стосовно проявів ненормативної поведінки серед курсантів 1–4 курсів Харківського національного університету внутрішніх справ за три роки у період 2014–2017 рр.

Показники порушень мали тенденцію до зростання з кожним роком. Так, у 2014/2015 н.р. зафіксовано 795 проявів ненормативної поведінки, у 2015/2016 н.р. цей показник збільшився до 1241, а у 2016/2017 н.р. він складав 1411 порушень.

За статистичними даними, отриманими за 2014/2015 навчальний рік, до відповідальності притягнуто 795 осіб, у 2015/2016 навчальному році – 1231 особу, а у 2016/2017 навчальному році – 1406 осіб.

Це свідчить про те, що на сьогоднішній день проблема прояву ненормативної поведінки курсантів ВНЗ МВС України є нагальною та потребує застосування психологічних методів та прийомів для її невідкладного вирішення.

Найбільш поширені та зафіксовані прояви ненормативної поведінки курсантів наведені у таблиці 1.

Таблиця 1

**Статистичні показники проявів ненормативної поведінки курсантів
(у % від загальної кількості порушень)**

	Неналежне виконання обов'язків у добовому наряді	Паління у невстановленому місці	Неохайний зовнішній вигляд	Порушення правил поведінки та професійної етики	Порушення правил носіння однострою поліцейських	Невиконання військового вітання	Порушення розпорядку дня	Порушення дисципліни строю	Запізнення в стрій та будь-які інші	Низький рівень знань нормативних прав і обов'язків	Порушення правил пересування територією університету	Порушення порядку звільнення	Порушення правил зберігання службового посвідчення	Порушення пропускового режиму	Слабкий контроль за підлеглим особовим складом
2014–2015 н.р.															
1 курс	39,4	21,2	0,4	-	5,8	7,5	6,6	0,9	-	13,3	3,5	-	-	-	1,3
2 курс	39,4	16,3	21,1	-	9,2	2,4	3,9	-	1,6	2,4	0,8	-	-	-	2,9
3 курс	17,5	16,4	19	2,1	13,8	3,2	13,2	5,3	2,1	4,2	1,6	-	-	1,1	0,5
Загальне значення	34,2	17,7	14,7	0,5	9,3	4	6,9	1,5	1,3	5,9	1,8	-	-	0,3	1,9
2015–2016 н.р.															
1 курс	54,3	10,8	1,1	1,1	8,7	17,4	2,2	-	-	2,2	-	-	-	-	2,2
2 курс	22,9	18,2	5,6	1,6	17,5	14,5	16	0,7	0,9	0,2	0,5	-	0,2	-	1,1
3 курс	26,2	13,5	4,7	2,9	18,4	13,4	16,4	0,3	0,2		1,9	0,9		-	1,2
4 курс	37,5	-	-	-	50	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12,5
Загальне значення	26,9	15,3	4,8	2,2	17,5	14,1	15,1	0,5	0,5	0,2	1,1	0,4	0,1	-	1,3

2016–2017 н.р.														
1 курс	23, 3	6,8	3,1	1,1	25, 6	25, 1	7,9	0,2	1,3	1,3	3,7	-	-	0,4
2 курс	27, 5	9,2	4,6	1,8	22	29, 4	1,8	0,9	-	-	0,9	-	-	1,8
3 курс	20, 1	9,8	8,6	0,7	21, 6	24, 8	6,2	1,2	0,7	3,7	1,1	-	-	1,4
4 курс	16, 7	15, 3	4,2	0,3	20, 6	21, 6	15, 7	1	-	-	2,8	-	-	1,7
Загальне значення	21	9,9	5,6	0,9	22, 7	24, 6	8,4	0,8	0,7	1,9	2,3	-	-	1,2

Проведене дослідження дозволило зробити низку теоретичних узагальнень й емпіричних висновків:

1. Розроблено перелік конкретних проявів ненормативної поведінки курсантів: порушення розпорядку дня; систематичні запізнення на заняття з будь-яких причин; пропуски занять без поважних причин; порушення правил носіння однострою поліцейських; неохайний зовнішній вигляд; невиконання військового вітання; пересування територією університету не у складі строю; порушення правил поведінки на заняттях; порушення субординаційних стосунків; лихослів'я; вихід за межі розташування університету без записок на звільнення; вживання їжі, напоїв, а також паління у невідведених місцях; вживання алкогольних напоїв та наркотичних речовин; байдуже або недбале ставлення до виконання своїх обов'язків; відволікання від несення служби сторонніми справами; прояви бездіяльності у випадку виникнення надзвичайних ситуацій, у разі виникнення пожежі та при виявленні сторонніх підозрілих предметів; передавання будь-кому спеціальних засобів, за винятком осіб, яким вони підпорядковані; залишення місця несення служби; пропуск на територію університету осіб без документів встановленого зразка та без дозволу чергового коменданта або його помічника; порушення службової дисципліни; нестатутні відносини між курсантами; створення конфліктних ситуацій; пропуск в приміщення гуртожитку сторонніх осіб; залишення приміщення гуртожитку без дозволу начальника курсу; порушення правил етичної поведінки поліцейських; порушення транспортної дисципліни (порушення ПДР, керування авто- та мототранспортом у стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння або з одночасним вживанням лікарських засобів із вмістом спирту або таких, що знижують швидкість реакцій); а серед молодших командирів – приховування або умисне надання неправдивої інформації про дійсний стан службової дисципліни у підпорядкованому підрозділі; обіцянки, пропозиції, надання або одержання подарунку для вирішення будь-яких організаційних питань,

що пов'язані з проходженням служби або навчанням; систематичне невиконання наказів прямих начальників або недбале ставлення до виконання своїх обов'язків молодшого командира тощо.

2. Виявлено найбільш типові прояви ненормативної поведінки курсантів Харківського національного університету внутрішніх справ: неналежне виконання обов'язків у добовому наряді; паління у невідповідному місці; порушення правил носіння однострою поліцейських; невиконання військового вітання та порушення розпорядку дня. Високі показники за цими порушеннями свідчать про те, що керівництвом університету здійснюється постійний суворий контроль за дотриманням курсантами встановлених норм, правил та обов'язків. А низькі показники вказують на те, що деякі прояви ненормативної поведінки майже не зустрічаються або не є характерними порушеннями. А також те, що курсанти відповідально ставляться до виконання покладених на них обов'язків.

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 20.02.2018).

2. Конституція України : закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 20.02.2018).

3. Про затвердження Порядку складання Присяги працівниками Національної поліції : наказ МВС України від 09.11.2015 № 1453 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1487-15> (дата звернення: 20.02.2018).

4. Про Дисциплінарний статут органів внутрішніх справ України : закон України від 22.02.2006 № 3460-IV // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-15> (дата звернення: 20.02.2018).

5. Про запобігання корупції : закон України від 14.10.2014 № 1700-VII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18> (дата звернення: 20.02.2018).

6. Про затвердження Положення про вищі навчальні заклади МВС : наказ МВС України від 14.02.2008 № 62 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0193-08> (дата звернення: 20.02.2018).

7. Про Статут внутрішньої служби Збройних Сил України : закон України 24.03.1999 № 548-XIV // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/548-14> (дата звернення: 20.02.2018).

8. Про Стройовий статут Збройних Сил України : закон України від 24.03.1999 № 549-XIV // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/549-14> (дата звернення: 20.02.2018).

9. Про однострій поліцейських : постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2015 № 823 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/823-2015-%D0%BF> (дата звернення: 20.02.2018).

10. Про затвердження норм належності однострою поліцейських (у мирний час) : наказ МВС України від 22.06.2016 № 530 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1004-16> (дата звернення: 20.02.2018).

11. Про затвердження Правил носіння однострою поліцейських : наказ МВС України від 19.08.2017 № 718 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1122-17> (дата звернення: 20.02.2018).

Отримано 26.02.2018

УДК 159.9

Наталя Анатоліївна НОВІКОВА,

завідувач відділення психологічного забезпечення

відділу кадрового забезпечення

Харківського національного університету внутрішніх справ;

Катерина Євгенівна РУДНЄВА,

провідний фахівець відділення психологічного забезпечення

відділу кадрового забезпечення

Харківського національного університету внутрішніх справ

ФОРМУВАННЯ ГРУПОВОЇ ЗГУРТОВАНOSTІ КОЛЕКТИВУ КУРСАНТІВ

Акцентується необхідність групової згуртованості як умови результативної діяльності та розвитку індивідуальних якостей курсантів. Представлений тренінг «Групової згуртованості», розроблений фахівцями відділення психологічного забезпечення відділу кадрового забезпечення.

В умовах реформування системи поліції, а також зростання психічних навантажень унаслідок мінливих соціальних і економічних умов, ускладнюються процеси спілкування в групах та колективах Міністерства внутрішніх справ і Національної поліції України. Невміння орієнтуватися в різноманітних комунікативних ситуаціях нерідко роз'єднує і призводить до конфліктів. У зв'язку з цим, значної актуальності набуває проблема групової згуртованості як умова для результативної праці та розвитку індивідуальних якостей для ефективної командної діяльності у курсантів.

Формування навичок ефективної комунікації та взаємодії найбільш ефективно засвоюється в груповій роботі. Одним з важливих чинників соціальної взаємодії в юнацькому віці є вміння працювати у команді, що у майбутньому стає невід'ємною частиною успішної професійної діяльності поліцейських.

Соціально-психологічний тренінг може виступати в якості ефективного засобу формування групової згуртованості. Згуртованість групи виникає на основі емоційної, ціннісної і поведінкової єдності її учасників. Таким чином, формування групової згуртованості можливо за допомогою цілеспрямованого формування єдності в сфері ціннісних орієнтацій, в емоційній і в поведінковій сферах.